

Het piratenleven onthuld

- 17de eeuw

De werkelijkheid achter de mythe

Het piratenleven onthuld

- 17de eeuw

De werkelijkheid achter de mythe

Met de volledige teksten van Exquemelin en Wafer

Geannoteerd, gecorrigeerd en statig heruitgegeven

Gaëtan Algoet

Colophon

Title: *Het piratenleven onthuld - 17de eeuw – De werkelijkheid achter de mythe*

Compilation, Translation and Editing: Gaëtan Algoet

Historical Reconstruction: based on primary and secondary sources

Illustrations and Visual Material: see Image Credits

Design and Layout: Gaëtan Algoet

Language: Dutch

First Edition: 2026

Revision: 1.2

Website: <https://www.GaetanAlgoet.eu>

Contact / Errata: GaetanAlgoet@hotmail.com

Follow the Author: [@GaetanAlgoet](#) (Twitter / X)

Legal Notice

This work is based on historical primary sources, supplemented with established modern historiography. All texts have been translated, compiled, and contextualised by the author. While every effort has been made to ensure historical accuracy, the original sources inevitably reflect the perspectives, prejudices, and worldviews of their time. The author accepts no liability for interpretations detached from this historical context.

This publication carries no political, ideological, or moral agenda, nor does it seek to glorify or excuse historical events. Its purpose is documentation, interpretation, and the accessible presentation of early modern sources.

Author's Responsibility

The author bears full responsibility for the selection, translation, interpretation, and editorial composition of the texts. Any errors, inaccuracies, or misinterpretations are solely attributable to the author.

Image Credits

The images included in this work are derived from historical prints, engravings, maps, and contemporary digital reconstructions. They serve to illustrate historical context and narrative and should not be regarded as literal eyewitness representations.

Historical images often reflect European viewpoints of their era and may contain symbolic, ideological, or propagandistic elements. Digital enhancements have been applied solely to improve clarity, readability, and visual coherence, without claiming absolute historical precision.

Source Acknowledgements

The primary sources used in this work were written by European contemporaries and therefore predominantly represent colonial perspectives. Indigenous voices are only indirectly preserved. Where possible, critical commentary has been added through footnotes and annotations.

Copyright

© 2026 Gaëtan Algoet

All rights reserved.

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means without prior written permission from the author, except as permitted by law.

Content Advisory

This edition contains unaltered passages from early modern sources that include explicit violence, racial terminology, and other disturbing content. These texts are reproduced faithfully for the sake of historical integrity. Reader discretion is advised.

Errata and Feedback

Thank you for reading. If you discover a typographical error, incorrect name, or any other inaccuracy, please include:

1. The page number or chapter
2. The exact quotation
3. A brief description of the issue
4. Your contact details

Send your message to GaetanAlgoet@hotmail.com. Corrections will be incorporated into future revisions. Your information will be used solely to verify the report.

Auteursbio & Bibliografie

Gaëtan Algoet is een Belgisch onderzoeker, schrijver en uitgever gespecialiseerd in microgeschiedenis, maritieme reconstructie en de herontdekking van vergeten werelden. Hij publiceerde zijn eerste boeken in 2009 en 2010 en nam zijn historische werk vanaf 2025 opnieuw op, waarbij hij eerdere manuscripten verfijnde en uitbouwde tot een internationale reeks. Zijn onderzoek kreeg regionale aandacht via een interview op ROBtv, dat later werd opgenomen in hun jaaroverzicht van 2025.

Als oprichter van **Algoet Publishing** streeft hij naar historisch verantwoorde uitgaven die zowel inhoudelijk als esthetisch een hoge standaard bereiken. Zijn werk verschijnt in het Nederlands, Duits en Engels en onderscheidt zich door nauwgezette bronstudie, respect voor context en een heldere, toegankelijke vertelstijl.

Gepubliceerde werken

Caribische geschiedenis & maritiem erfgoed

- *Verborgen en verloren schatten in de Dominicaanse Republiek* (2009)
- *Historische scheepswrakken rond Hispaniola* (2010)

Arthuriaanse studies

- *Avalon onthuld – Het verloren koninkrijk* (2025)
- *Avalon enthuld* (DE)
- *Avalon revealed* (EN)

Historische fictie & geopolitieke intriges

- *Het geheim van de Broederschap – Nazigoud, onderzeeërs en verraad* (2025)
- *The Brotherhood's Secret* (EN)
- *Das Bruderschafts-Geheimnis* (DE)

Regionale geschiedenis

- *Tussen Velt & Bergh – 200 jaar verbonden* (2025)

Ontdekkingsreizen & koloniale bronnen

- *Amerika onthuld – De eerste reisverslagen 1492–1499* (2026)

Piraterij & vroegmoderne zeevaart

- *Het piratenleven onthuld – 17de eeuw* (2026)
- *The Pirate Life Revealed* (EN)
- *Het piratenleven onthuld – 18de eeuw* (2026)
- *Het piratenleven onthuld – 19de eeuw* (2026, in voorbereiding)

Overige historische studies

- *A Hundred Giants – New Discoveries* (2018, EN)

Uitgeverij

Alle titels verschijnen bij **Algoet Publishing**, in zowel zwart/wit-edities als luxe kleurenitgaven binnen de *Diamond Collection*.

Samenvatting

Het piratenleven onthuld - 17de eeuw. De werkelijkheid achter de mythe voert de lezer naar de ruige wereld van de zeventiende-eeuwse boekaniers. Vanuit de wouden van Tortuga en Hispaniola ontvouwt zich het verhaal dat oorspronkelijk werd vastgelegd door Alexandre Exquemelin, de scherpzinnigste ooggetuige van zijn tijd. Zijn observaties vormen de ruggengraat van dit werk, waarin de opkomst van François L'Olonnais zonder enige verzachting wordt beschreven. Zijn ongecensureerde gruweldaden, die in veel moderne publicaties worden afgezwakt of weggelaten, worden hier weergegeven zoals ze in de zeventiende eeuw zijn opgetekend. Dit boek schuwt de historische werkelijkheid niet: passages die hedendaagse auteurs zouden minimaliseren, en die door automatische systemen vaak worden gecensureerd, blijven hier behouden als authentieke getuigenissen van een meedogenloze tijd.

Daarna volgt de opkomst van Henry Morgan, wiens aanvallen op Portobelo, Maracaibo en Panama met uitzonderlijke helderheid worden weergegeven. Naast deze dramatische rooftochten toont het boek ook de Caribische wereld buiten de strijd: de kustdorpen, de fauna, de rivieren en de ontmoetingen met inheemse volkeren.

Het afsluitende deel is volledig gewijd aan Lionel Wafer, de Engelse chirurgijn die jarenlang onder de boekaniers leefde. Zijn nauwkeurige beschrijving van de landengte van Darién en haar bewoners vormt een unieke aanvulling op Exquemelin en biedt een zeldzaam inkijk in het dagelijkse leven van de zeerovers buiten hun rooftochten.

Het piratenleven onthuld - 17de eeuw is geen boek voor jonge lezers. Het is een eerlijke, onverbloemde reconstructie van de Caribische Gouden Eeuw, waarin de werkelijkheid niet wordt verzacht, maar in al haar rauwheid wordt getoond. Het resultaat is een meeslepend en historisch betrouwbaar portret van een wereld die even wreed als fascinerend was.

Voorwoord

De geschiedenis van de Caribische zeerovers behoort tot de meest tot de verbeelding sprekende hoofdstukken uit de vroegmoderne tijd. Zij vormt een kruispunt van koloniale expansie, geweld, handel, rechtspraak en menselijke overleving. De teksten waarop deze uitgave is gebaseerd, verschenen voor het eerst tijdens of kort na de gebeurtenissen die zij beschrijven. Zij waren in hun tijd geen afgesloten literair werk, maar functioneerden als actuele kronieken: levendige, voortdurend bijgewerkte verslagen die de Europese lezer een zeldzame blik boden op een wereld die anders grotendeels verborgen bleef.

Zoals bij vroegmoderne nieuwsbronnen gebruikelijk was, werden deze werken door de decennia heen herdrukt, aangevuld en aangepast. Uitgevers voegden nieuwe hoofdstukken toe, breidden bestaande passages uit en namen biografieën op van piraten die pas lang na de eerste publicatie actief waren. De piratenliteratuur van de zeventiende en achttiende eeuw vormt daarom geen statisch corpus, maar een groeiend geheel waarin oorspronkelijke beschrijvingen en latere aanvullingen naast elkaar bestaan. Bij de bronvermelding wordt het jaar van de eerste uitgifte vermeld, met de kanttekening dat de gebruikte edities vaak latere, uitgebreide versies zijn die zowel de oorspronkelijke kerntekst van Exquemelin als de daaropvolgende uitbreidingen weerspiegelen. Dit verklaart waarom sommige figuren in deze uitgave voorkomen die de auteur zelf nooit heeft gekend, en waarom deze editie de historische rijkdom van het volledige corpus wil respecteren.

De omvang en complexiteit van dit materiaal, aangevuld met de vele varianten, vertalingen en uitbreidingen, overstijgen ruimschoots de mogelijkheden van één enkel boek. Om recht te doen aan de historische context, de volledigheid van de bronnen en de leesbaarheid van het geheel, verschijnt deze uitgave daarom in

twee delen. Elk deel volgt de structuur van de Franse vierdelige editie, maar met de zorgvuldigheid, transparantie en kritische duiding die een moderne, wetenschappelijk verantwoorde en luxueus uitgevoerde editie vereist. De lezer krijgt zo niet alleen toegang tot Exquemelins oorspronkelijke getuigenis, maar ook tot de bredere traditie die zijn werk heeft gevormd en verrijkt.

Deze uitgave onderscheidt zich bovendien door haar volledigheid. Nog nooit eerder verscheen een editie waarin zoveel afzonderlijke piratenlevens, uit alle lagen van het vroegmoderne corpus, samen zijn gebracht in één coherent geheel. De combinatie van oorspronkelijke beschrijvingen, latere aanvullingen en zorgvuldig gereconstrueerde passages maakt dit werk tot het meest omvattende overzicht van de Caribische piraterij dat tot op heden is samengesteld.

Deze uitgave wil zowel de liefhebber van geschiedenis als de veeleisende verzamelaar aanspreken. Zij biedt een helder geannoteerde tekst, een zorgvuldige bronverantwoording en een context die de historische werkelijkheid achter de mythe zichtbaar maakt. Tegelijkertijd blijft de levendige verteltrant van Exquemelin behouden, waardoor de lezer wordt meegenomen naar een wereld van gevaar, avontuur en menselijke veerkracht. Het is precies deze combinatie van wetenschappelijke nauwkeurigheid en narratieve kracht die dit werk tot een blijvende klassieker maakt, en die de hedendaagse lezer uitnodigt om het verhaal opnieuw te ontdekken.

Gaëtan Algoet

Begijnendijk, 2026

Inleiding

De zeventiende eeuw was een tijd van ontdekking, geweld en onbegrensde ambitie. De kusten van de Nieuwe Wereld vormden het toneel van een strijd die niet alleen tussen koninkrijken werd uitgevochten, maar ook tussen mannen die hun eigen wetten schreven. De boekaniers van Tortuga en Hispaniola waren geen romantische avonturiers, maar harde overlevers die hun bestaan op de rand van de beschaving vormgaven.

Dit eerste deel brengt de wereld van deze mannen opnieuw tot leven. Het bevat de volledige, zorgvuldig herstelde teksten van Alexander Olivier Exquemelin, de chirurgijn die de boekaniers van binnenuit kende en hun daden met een zeldzame helderheid beschreef. Zijn werk vormt het fundament van onze kennis over de vroege zeerovers van de Cariben. Daarnaast bevat dit deel het verslag van Lionel Wafer, die de inheemse volkeren en de natuur van de landengte van Amerika met een opmerkelijke precisie vastlegde.

Samen vormen deze teksten een venster op een wereld die verdwenen is, maar die nog steeds tot de verbeelding spreekt. Zij tonen de harde werkelijkheid van het leven op zee, de gevaren van de tropen, de wreedheid van de koloniale machten en de ontembare drang naar vrijheid die de boekaniers dreef.

Dit deel is het fundament van de gehele uitgave. Het biedt de historische context, de geografische kennis en de etnografische observaties die nodig zijn om de piraten van de achttiende eeuw te begrijpen. Het is een reis door de wortels van de piraterij, verteld door de mannen die haar van dichtbij meemaakten.

Dankwoord

Mijn diepste dank gaat uit naar Wafer en Exquemelin, wier uitzonderlijke kennis en beschrijvende nauwkeurigheid een onmisbare pijler vormden voor dit werk.

In een onderzoeksdomein waarin de vroegmoderne Caribische wereld slechts gefragmenteerd tot ons komt, via admiraliteitsarchieven, kapersbrieven, koloniale decreten, logboeken en vaak vijandige getuigenissen, boden zij een zeldzaam en waardevol perspectief dat de papieren bronnen alleen nooit hadden kunnen leveren.

De geschiedenis van piraterij in de zeventiende en achttiende eeuw is een geschiedenis van lacunes.

De archieven bewaren vooral de stemmen van gouverneurs, rechters, kapiteins en kroniekschrijvers, maar zwijgen over het dagelijkse leven van hen die werkelijk onder de zwarte vlag voeren.

Wat wij weten over rantsoenering, discipline, stormschade, scheepsrangen, medische improvisatie, navigatiepraktijken, de interne economie van een bemanning, of de sociale codes die golden aan boord van een fregat of sloep, is doorgaans afgeleid uit indirecte, vaak gekleurde bronnen.

Wafer en Exquemelin vulden precies die leegtes die de geschiedenis laat vallen.

Hun inzicht in de materiële cultuur van het scheepsleven, van tuigage en dekdiscipline tot de ritmes van wachtlopen, het beheer van proviand, de omgang met verwondingen, de rol van kwartiermeesters en de subtiele hiërarchieën binnen een bemanning, maakte het mogelijk om een reconstructie te bieden die dichterbij de historische werkelijkheid staat dan de meeste geschreven documenten toelaten.

Waar koloniale rechtbankverslagen slechts de uitkomst van een conflict noteren, brachten zij de dagelijkse spanningen aan boord tot leven.

Waar logboeken stormen beschrijven in droge termen van windkracht en koers, gaven zij inzicht in wat zo'n storm werkelijk betekende voor de mannen op het dek.

Waar kapersbrieven enkel de juridische rechtvaardiging van geweld vastleggen, boden zij context over de morele en praktische afwegingen die bemanningen maakten in een wereld waar overleven vaak belangrijker was dan wet of vlag.

Hun bereidheid om kennis te delen die anders onuitgesproken zou blijven, maakte het mogelijk om voorbij de mythevorming te kijken en de historische werkelijkheid te schetsen dat recht doet aan de complexiteit van het Caribische maritieme leven.

Zonder hun bijdragen zou dit boek nooit dezelfde historische betrouwbaarheid, nuance en menselijkheid hebben gedragen.

Daarom draag ik dit dankwoord op aan hen beiden.

Niet omdat zij er zelf voordeel uit halen, maar omdat hun expertise het fundament vormde waarop deze reconstructie kon rusten.

In elke passage waar het leven onder de zwarte vlag niet wordt geromantiseerd maar historisch verantwoord wordt hersteld, klinkt hun invloed door.

Inhoud

Tijdslijn van de Boekaniërs en Piraten in dit Werk	1
Piraticae Americanæ, of de Amerikaanse zeeroovers	9
Eerste deel.....	9
II. Beschrijving van het eiland Tortuga; zijn gewassen en vruchten.....	17
III. Beschrijving van het grote en vermaarde eiland Hispaniola	23
IV. Van de vruchten, bomen en gedierten die op het eiland Hispaniola gevonden worden.	27
V. Over de verschillende dieren die op het eiland Hispaniola worden gevonden, ...	37
VI. De bewoners van de Spaanse eilanden en van Tortuga, en hun arbeiders.	63
VII. Handelende over de zeeroovers.....	73
VIII. Hoe de zeeroovers hun schepen uitrusten en hun manier van leven	79
Piraticae Americanæ, of De Amerikaansche Zee-Rovers.....	101
Tweede Deel	101
I. Opkomst van François L'Olonnais, en het begin van zijn rooverijen.....	101
II. L'Olonnais rust een vloot uit om op de Spaanse kusten van Amerika te landen	107
III. Nieuwe uitrusting van L'Olonnais,.....	123
IV. Henry Morgan, Zijn Afkomst, Eerste Roverijen en Opkomst	143
V. Hoe Morgan het eiland St. Catalina tot een vaste roofplaats wilde maken, ...	153
VI. Morgan besluit de stad Portobelo aan te vallen, ...	163
VII. Verslag van de inname van de stad Maracaibo	173

Piraticae Americanæ of De Amerikaansche Zee-Rovers.....	207
Derde deel.....	207
I. Morgan komt aan op het eiland Hispaniola.....	207
II. Verslag van de inname van Rio de la Hacha (Riohacha).....	211
III. Vertrek van Morgan met zijn vloot.....	217
IV. Verslag van de inname van het kasteel San Lorenzo de Chagres, ...	225
V. Morgan vertrekt van het kasteel Rio de Chagres	231
VI. Morgan zendt enige vaartuigen op rooftocht in de Zuidzee, ...	247
VII. De reisbeschrijver reist langs de kust van Costa Rica	259
VIII. Aankomst van de schrijver bij Cabo Gracias a Dios	269
De Uitbreidingen van Exquemelin.....	287
Vierde deel.....	287
I. De verovering van Port au Prince door Morgan	289
II. De verovering van Portobelo op de isthmus van Panama.....	293
III. Kapitein Avery (1694–1696).....	305
IV. Kapitein Martel (ca. 1670–1680)	321
V. Kapitein Rock, (ca. 1650–ca. 1671)	329
VI. Verslag van de verovering van de stad Veracruz (1683)	339
VII. Kapitein Laurent. (ca. 1678–1685)	347
VIII. Kapiteins Michel en Brouage. (circa 1640–1670).....	355
IX. Kapitein Nicolas Van Hoorn (1659–1683).....	357
X. Kapitein Grammont (ca. 1670–1686)	361
XI. Kapitein John Springer (ca. 1670–1680).....	365

XII. Lionel Wafer, Aantekeningen van een Chirurgh onder de Boekaniers (ca. 1679–1688).....	369
Mr. Wafer's Beschrijving van de Landengte van Amerika.....	396
Over de bomen, vruchten enzovoort in de landengte van Amerika.	415
Van de dieren; en eerst van de beesten en reptielen.....	427
De vogels en vliegende insecten.	432
Over de vissen.	438
Over de inheemse bewoners; hun zeden, gewoonten, enzovoort.	442
Mr. Wafer's reizen, enzovoort.....	472
Tussen de Boekaniers en de Piraten	493
Bronlijsten	495
Auteursbio en werken.....	497
Verborgen en verloren schatten in de Dominicaanse Republiek	499
Historische scheepswrakken rond Hispaniola	501
Avalon onthuld	503
Het geheim van de broederschap	505
Tussen Velt & Bergh.....	507
Amerika onthuld.....	509
Het piratenleven onthuld 17 ^{de} eeuw	511
Het piratenleven onthuld 18 ^{de} eeuw	513
Het piratenleven onthuld 19 ^{de} eeuw	515
A hundred Giants:	517
Vooruitblik op Deel II.....	519

Tijdslijn van de Boekaniers en Piraten in dit Werk

Deze uitgave volgt de opkomst en ondergang van de boekaniers in de Cariben aan de hand van de belangrijkste figuren uit de zeventiende eeuw. Hun loopbanen overlappen, botsen en versterken elkaar, maar elk van hen markeert een eigen fase in de ontwikkeling van de piraterij. Onderstaande tijdslijn toont wanneer elke piraat zijn carrière begon, zodat de lezer de opeenvolgende generaties duidelijk kan plaatsen.

TIJDLIJN VAN PIRATENNESTEN EN BOEKANIERERS

1630

- Oprichting van het piratennest ****Tortuga****

Franse en Engelse jagers vestigen zich; begin van de buccaneer-cultuur.

1635–1640

- ****Hispaniola**** wordt een tweede centrum van boekaniers

Vooral langs de noordkust; basis voor vroege zeerovers.

1650

- Kapitein Rock

Eerste generatie boekaniers van Tortuga.

1650–1655

- Kapitein Michel & Kapitein Brouage

Franse pioniers van de vroege buccaneer-gemeenschap.

1655

- ****Port Royal (Jamaica)**** wordt een piratennest

Na de Engelse verovering wordt het de rijkste piratenhaven ter wereld.

1660

- François L'Olonnais

Wordt actief als piraat; berucht om zijn wreedheid.

1663

- Henry Morgan

Begint zijn loopbaan als kaper; groeit uit tot de beroemdste boekanier.

1670

- Kapitein Martel
- Kapitein John Springer
- Kapitein Grammont

Tweede generatie boekaniers; grootschalige expedities tegen Spanje.

1675

- Nicolas Van Hoorn

Nederlandse piraat actief in de Golf van Mexico en de Caraïben.

1678

- Kapitein Laurent

Franse piraat uit de late buccaneer-periode.

1679

- Lionel Wafer

Chirurgijn onder de boekaniers; belangrijke primaire bron.

1694

- Kapitein Avery (Henry Every)

Laatste grote piraat van de 17e eeuw; Actief in de ****Indische Oceaan****, niet in de Cariben.

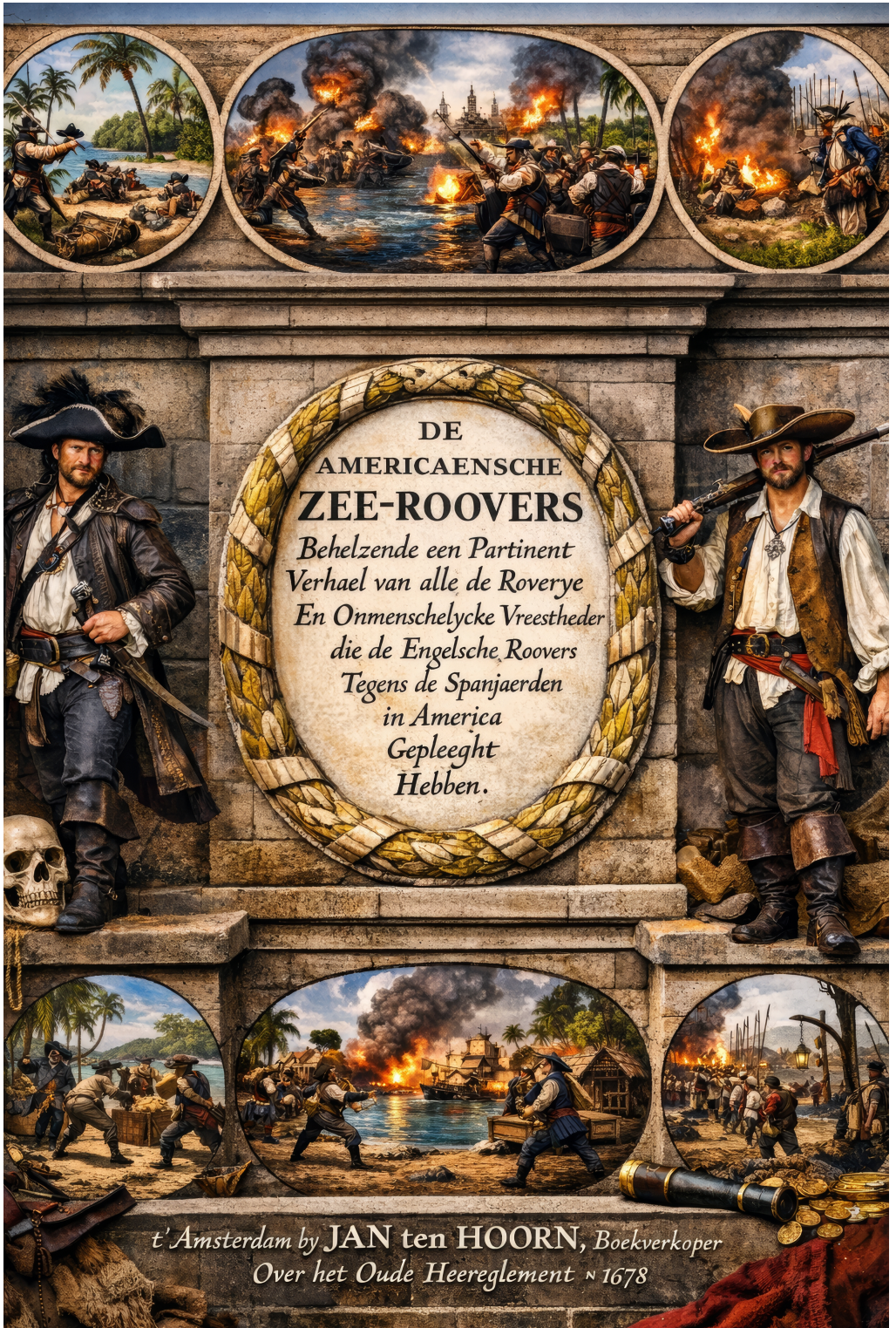
Markeringspunt van het einde van de Caribische boekaniers en het begin van de wereldwijde piraterij.

Algoet Publishing – Historische Bronreconstructie

Titelblad van de originele uitgave uit 1678: *De Americaensche Zee-Roovers*, gedrukt te Amsterdam door Jan ten Hoorn.

De tekst kondigt een “pertinent verhael” aan van de Engelse en Franse zeeroovers die in de Nieuwe Wereld gewelddaden tegen de Spanjaarden pleegden. Het titelblad fungeerde als sensationale aankondiging van zeeslagen, plunderingen en koloniale confrontaties, een vroegmoderne poging om piraterij te documenteren én te verkopen.

Deze moderne reconstructie brengt het visuele geweld, de koloniale context en de mythische pirateniconografie opnieuw tot leven, als eerbetoon én als bron.

t'Amsterdam by **JAN ten HOORN**, Boekverkoper
Over het Oude Heereglement $\approx$ 1678

Piraticae Americanæ, of de Amerikaanse zeerovers

Eerste deel

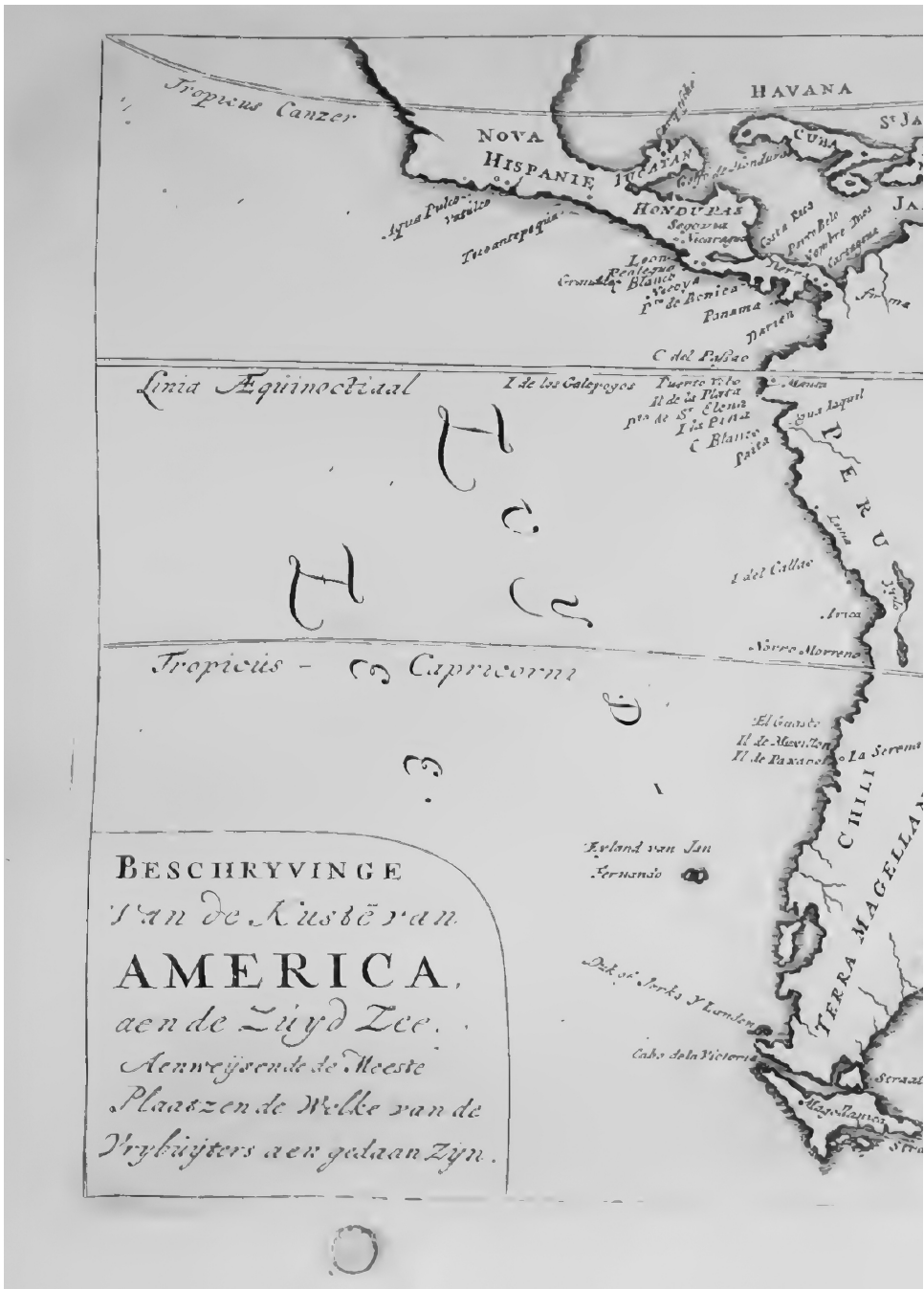
Vertrek van de reisbeschrijver naar het westelijke deel van Amerika, in dienst van de Franse West-Indische Compagnie; ontmoeting op zee met een Engels oorlogsbodem; aankomst op het eiland Tortuga.

In het jaar zestienhonderd zesenzestig, op de tweede mei, vertrokken wij uit Havre de Grâce met het schip Le Saint-Jean, dat voer onder de directie van de Gecommitteerden van de West-Indische Compagnie. Het was uitgerust met achtentwintig kanonnen, twintig bootsgezellen en tweehonderdtwintig passagiers, zowel dienaren van de Compagnie als vrije personen met hun bedienden.

Wij zijn voor anker gegaan bij Cap Barfleur om ons daar te voegen bij nog zeven Compagnieschepen die vanuit Dieppe bij ons zouden komen, en bij een oorlogsbodem uitgerust met zevenendertig kanonnen en tweehonderdvijftig man.

Twee schepen waren bestemd voor Senegal en vijf voor de Caribische eilanden, en wij voor het eiland Tortuga. Daar voegden zich nog ongeveer twintig Newfoundland-vaarders bij ons, samen met enkele Hollandse schepen die naar Rochelle, Nantes en Sint-Maarten wilden varen, zodat wij een vloot vormden van meer dan dertig schepen.

Wij maakten ons gereed om te vechten, omdat wij vreesden dat vier Engelse fregatten (elk met zestig kanonnen) bij het eiland Orney op ons lagen te kruisen, om de Franse West-Indische vaarders op te wachten.

Kaart van de kust van Amerika aan de Zuidzee, met de voornaamste vrijbuitenplaatsen

Nadat onze commandeur, ridder De Sourdis, zijn orders had gegeven, gingen wij onder zeil met een goede wind

en mistig weer, wat gunstig voor ons was om niet door de Engelsen gezien te worden. We voeren dicht onder de Franse kust om de vijand te vermijden, en ontmoetten een Vlaams schip uit Oostende, waarvan de kapitein aan onze commandeur klaagde dat hij die ochtend door een Franse zeerover was geplunderd.

De oorlogsbodem zette onmiddellijk de achtervolging in, maar kon hem niet inhalen. De Franse boeren langs de hele kust waren in alarm, omdat zij dachten dat wij Engelsen waren die wilden landen. Wij toonden onze vlaggen, maar zij vertrouwden daar niet op.

Daarna zijn wij voor anker gegaan op de rede van Le Conquet in Bretagne (bij het eiland Ushant) om daar proviand en zoet water in te nemen. Nadat wij ons van alle noodzakelijke zaken hadden voorzien, vervolgden wij onze koers om door het Ras van Fonteneau te varen, omdat wij niet durfden te naderen tot de Scilly-eilanden vanwege de Engelse kruisers.

Dit Ras is een zeer sterke stroom die tussen vele rotsen doorgaat en daarom "Ras" wordt genoemd. Het ligt aan de monding van de baai van Frankrijk, op de hoogte van achtenveertig graden en tien minuten noorderbreedte. Het is een zeer gevaarlijke doorgang, omdat de rotsen, sommige onder water, andere erboven, zich daar vertonen. Daarom werden allen aan boord die deze passage nog nooit eerder hadden gedaan, op de volgende manier gedoopt.

De opperbootsman van het schip verkleedt zich met een lange jas en een vreemde muts op zijn hoofd, met een houten zwaard in zijn rechterhand en een pot met zwartsel in zijn linkerhand. Zijn gezicht is met zwartsel besmeurd, en hij draagt een krans van blokken en ander scheepstuig om zijn hals.

Iedereen die deze passage nog nooit eerder heeft gedaan, moet voor hem knielen. Hij maakt een kruis op hun voorhoofd, geeft hen een slag in de nek

met zijn houten zwaard, en daarna worden zij met water overgoten door anderen die daarvoor zijn aangewezen. Vervolgens moeten zij bovendien een fles wijn of brandewijn bij de grote mast brengen; wie dat niet heeft, is vrijgesteld.

Ook het schip zelf, als het deze passage nog nooit heeft gedaan, moet betalen. Wanneer dit alles is voltooid, haalt men wat er bij de mast is verzameld aan wijn en brandewijn, en dat wordt dan bij de bak verdeeld.

De Hollanders werden ook voor die klippen gedoopt, en eveneens voor de klippen die Berlengas genoemd worden, die dicht bij de kust van Portugal liggen, op de hoogte van negenendertig graden veertig minuten noorderbreedte. Het zijn zeer gevaarlijke klippen, want zij kunnen 's nachts niet goed gezien worden vanwege het hoge land.

De manier van dopen bij de Hollanders is heel anders dan bij de Fransen. Wanneer iemand gedoopt wordt, moet hij drie keer van de grote ra in het water vallen, als een misdadiger. En als men hem aan boord een beetje gunstig gezind is, laat men hem tot achter het schip meeslepen. Het is een grote eer voor zijn hoogheid om nog eens te vallen, of om te vallen ter ere van de kapitein.

De eerste die valt, krijgt een kanonschot ter ere, met het zwaaien van de vlag. Wie niet wil vallen, is volgens hun wetten verplicht twaalf stuivers te betalen; en als het een officier is, moet hij een halve rijksdaalder geven. Zijn er passagiers, dan moeten zij geven wat zij zelf willen.

En als het schip daar nog nooit is gepasseerd, moet de schipper een okshoofd wijn geven; anders zouden zij het galjoen van het schip afzagen, zonder dat de schipper of de kapitein daar enige aanspraak tegen zou kunnen maken. Alles wat daarvan binnenkomt, wordt in handen van de opperbootsman gegeven, totdat men in een haven komt; dan wordt er wijn voor gekocht en bij de bak onder het hele scheepsvolk verdeeld.

Niemand van beide naties kan een reden geven waarom zij dit doen, behalve dat zij zeggen dat het een oud gebruik van zeelieden is. Sommigen zeggen dat keizer Karel V dit zo heeft ingesteld, maar het wordt in zijn wetboek niet gevonden. Dit heb ik hier terloops opgeschreven, omdat het paste bij de ceremonieën van de zeelieden; nu zullen wij onze reis vervolgen.

Toen wij het Ras waren gepasseerd, kregen wij een gunstige wind tot aan Kaap Finisterre, waar wij een zeer zware storm kregen en elkaar uit het zicht verloren. Deze storm duurde acht dagen. Het was ellendig om op ons schip te zien hoe de mensen van stuurboord naar bakboord door de zee werden geslingerd; zij hadden niet de moed om op te staan, zo zeeziek waren ze. De matrozen moesten over hen heen stappen om hun werk te kunnen doen.

Daarna kregen wij goed weer en vervolgden wij onze koers, zodat wij kwamen onder de cirkel die de Kreeftskeerkring (Tropicus Cancrī) wordt genoemd. Dit is een door sterrenkundigen bedachte cirkel, die de noordelijkste stand van de zon aangeeft, op drieëntwintig graden en dertig minuten noorderbreedte.

Wij werden daar opnieuw gedoopt op de manier die ik hierboven heb beschreven, want de Fransen dopen altijd onder de evenaar en onder de Steenbokskeerkring ten zuiden van de evenaar. Wij hadden een voorspoedige wind, die wij hard nodig hadden, omdat wij gebrek aan water hadden en gerantsoeneerd waren op twee mokjes per dag.

Wij kregen (ongeveer op de hoogte van Barbados) een Engels koningsschip in het zicht, dat jacht op ons maakte met vierentwintig stukken geschut. Toen het zag dat het geen voordeel had, liep het van ons weg. Wij volgden het en schoten op hem met onze achtponders, maar het was beter zeilend dan wij, waardoor wij het moesten laten gaan.

Daarna hervatten wij onze koers en kregen het eiland Martinique in het zicht. Wij deden alles wat wij konden om op de rede van Saint-Pierre te komen, maar werden door de sterke stroom tegengehouden. Vervolgens wilden wij naar Guadeloupe, maar door de stroom konden wij daar ook niet komen. Daarom zetten wij koers naar het eiland Tortuga, waar wij voor bestemd waren.

Wij zijn langs de kust van het eiland Punta Rica¹ gevaren, een zeer mooi en aangenaam eiland, bedekt met prachtige bomen tot aan de top van de bergen. Daar kregen wij het eiland Hispaniola in het zicht, waarvan wij hierna een beschrijving zullen geven.

Wij zeilden langs de kust totdat wij uiteindelijk op het eiland Tortuga aankwamen, op de zevende juli van datzelfde jaar, zonder tijdens de hele reis één man verloren te hebben. De goederen van de Compagnie werden daar gelost, en het schip werd naar Cul-de-Sac gestuurd om daar de passagiers af te zetten die daar moesten zijn.

¹ 'Punta Rica' is een zetfout uit de editie van 1678; de plaatsnaam bestaat niet in de regio.

II. Beschrijving van het eiland Tortuga; zijn gewassen en vruchten.

Hoe de Fransen daar zijn gekomen; tweemaal door de Spanjaarden weer verdreven; en hoe de reisbeschrijver daar driemaal is verkocht geweest.

Wat de gewassen van het eiland Tortuga betreft: daar groeit veel mooi hout, zoals sacerdanen, stokvishout en sandelhout in rood, wit en geel. Het gele sandelhout wordt door de inwoners Bois de Chandelle genoemd, dat wil zeggen “kaarsenhout”, omdat het zo licht brandt als een kaars en door hen wordt gebruikt om fakkels van te maken waarmee zij ’s nachts gaan vissen.

Daar groeit ook het Lignum Sanctum, dat men in deze landen pokhout noemt. De bomen die gom elemi voortbrengen komen daar in grote hoeveelheid voor; evenals de wortel Radix China, al is die niet zo goed als de Oost-Indische. Hij is heel wit en zacht, zodat de wilde zwijnen niets anders vinden om te eten dan deze Radix China.

Men vindt daar ook het kruid dat aloë wordt genoemd, en nog veel meer andere geneeskrachtige kruiden en houtsoorten; en ook zeer geschikt hout om schepen en huizen van te bouwen.

Verder vindt men er allerlei vruchten, zoals men die op de Caribische eilanden aantreft: maniok, pataten, ignames, watermeloenen, Spaanse meloenen, guaves, bananen, bacoven, pacayes², corossolen, mammea-appels, ananassen, cashewappels en vele andere vruchten, die ik (om de lezer niet te vermoeien) nu niet zal noemen.

Er groeien ook veel palmitobomen, waarvan men wijn maakt, en met de bladeren worden de huizen gedekt.

Er zijn veel wilde zwijnen, maar het jagen met honden is verboden, opdat men ze niet zou uitroeien, omdat het eiland zo klein is. En als de vijand zou komen, zou men zich in het bos kunnen terugtrekken en leven van de jacht. Toch is het daar zeer moeilijk jagen vanwege de rotsen, die overal bedekt zijn met kleine struiken; men valt erin voordat men het merkt. Op die manier zijn er verschillende personen verdwenen. Men heeft ook veel geraamtes gevonden, maar men kon niet beoordelen of zij onlangs gestorven waren.

De wilde duiven komen daar in een bepaalde tijd van het jaar in zulke grote menigte, dat de inwoners daarvan kunnen leven zonder ander vlees te gebruiken. Maar wanneer die tijd voorbij is, zijn zij niet meer goed om te eten; zij worden dan mager en bitter, door een bepaald zaad dat zij eten en dat zeer bitter is.

Aan de zeekant vindt men grote hoeveelheden zee- en landkrabben, die zeer groot zijn en goed om te eten. De slaven en dienaren eten die vaak; ze zijn smakelijk, maar zeer schadelijk voor het gezichtsvermogen, want door het veelvuldig eten ervan krijgt men duizelingen, zodat men soms een kwartier lang niet kan zien.

De Fransen hadden enkele koloniën gesticht op het eiland Sint-Christoffel en waren daar aanzienlijk versterkt geworden. Zij rustten enkele vaartuigen uit en stuurden die westwaarts om iets te ontdekken, zodat zij de kust van het eiland Hispaniola aandeden.

Toen zij daar aan land kwamen, vonden zij het eiland zeer vruchtbaar en rijk aan allerlei soorten wild gedierte, zoals wilde stieren, koeien, zwijnen en paarden. Maar omdat zij inzagen dat zij daar geen voordeel konden behalen zonder een schuilplaats te hebben (omdat het eiland Hispaniola door de Spaanse natie bewoond werd), besloten zij het eiland Tortuga in te nemen. Dat deden zij door tien of twaalf Spanjaarden die daar waren te verjagen, en zij bleven daar ongeveer een half jaar zonder dat iemand hen lastigviel.

Zij voeren met hun kano's over naar het vasteland en begonnen op het eiland Tortuga plantages aan te leggen, en riepen nog meer volk van elders op.

Ondertussen, omdat de Spanjaarden dit niet konden verdragen, rustten zij enkele vaartuigen uit en kwamen om Tortuga opnieuw in te nemen, wat hun ook lukte. Want zodra zij door de Fransen gezien werden, vluchtten deze met hun goederen het bos in en voeren 's nachts met hun kano's naar het vasteland. Zij hadden daarbij het voordeel dat zij niet belast waren met vrouwen en kinderen, zodat ieder het bos in kon gaan om voedsel te zoeken en om hun kameraden te waarschuwen, zodat de Spanjaarden geen tijd zouden krijgen om op Tortuga versterkingen aan te leggen.

De Spanjaarden voeren hen achterna en wilden hen verdrijven en van honger laten sterven, zoals zij met de Indianen hadden gedaan. Maar dat lukte hun niet goed, want de Fransen waren goed voorzien van buskruit, lood en goede vuurroers.

Zij maakten gebruik van een gunstige gelegenheid toen de Spanjaarden met hun wapens en veel volk naar het vasteland waren gevaren om de Fransen te zoeken. De Fransen keerden toen met hun kano's terug naar Tortuga, verjoegen alle Spanjaarden die daar nog waren, verhinderden de anderen terug te komen en bleven meester van het eiland.

De Fransen, opnieuw meester van het eiland geworden, vroegen versterking van elders en verzochten de gouverneur of generaal van Sint-Christoffel om hun een gouverneur te zenden, om het volk beter onder gehoorzaamheid te brengen en daar een kolonie te vestigen.

De generaal, aan wie dit goed beviel, gaf onmiddellijk bevel aan een schip dat op de rede lag om zich gereed te maken, en zond als gouverneur van Tortuga monsieur Le Vasseur, met veel volk en allerlei nodige voorraden.

Toen deze gouverneur daar was aangekomen, liet hij een versterking aanleggen op een rots die de haven kon beschermen tegen vijandelijke schepen. Dit fort is onneembaar, want aan één zijde kunnen er niet meer dan twee personen naast elkaar binnen. In het midden ervan bevindt zich een holte in de rots die dient als kruitmagazijn, en daarboven is een geschikte plaats om een batterij aan te leggen.

De gouverneur liet op het fort een huis bouwen en plaatste er twee metalen stukken geschut op. Hij gebruikte een ladder om naar boven te klimmen, die men kon ophalen. In het fort ontspringt een bron met zoet water, voldoende om dagelijks duizend man te voorzien, en die niet kan worden afgesneden omdat zij uit de rotsen komt.

Rondom het fort liggen plantages die zeer vruchtbaar zijn in tabak en andere gewassen. Toen de Fransen daar hun kolonie hadden gevestigd en aanzienlijk versterkt waren geworden, begon ieder zijn eigen voordeel te zoeken. Sommigen voeren naar het vasteland om te gaan jagen en huiden te verkrijgen; anderen, die daar niet toe geneigd waren, begaven zich op de kaapvaart en gingen op de Spaanse kusten schepen kapen, zoals zij nog steeds doen.

De overigen, die vrouwen hadden, bleven op het eiland; sommigen legden plantages aan en plantten tabak, anderen begonnen herbergen of taveernen, zodat ieder een manier vond om in zijn onderhoud te voorzien.

De Spanjaarden konden dit werk niet met goede ogen aanzien, omdat zij meenden dat de Fransen daar zo machtig zouden worden dat zij hen uiteindelijk van het grote eiland zouden verdrijven. Zij maakten gebruik van de gelegenheid toen veel Fransen op zee waren en anderen op de jacht.

Zij rustten hun kano's uit en landden voor de tweede maal op Tortuga, waarbij zij enkele Franse gevangenen bij zich hadden. De Spanjaarden waren achthonderd man sterk. De Fransen konden hen niet beletten te landen en trokken zich daarom terug in het fort.

De gouverneur liet alle bomen rondom het fort omhakken, om de vijand beter te kunnen zien. De Spanjaarden, ziende dat er geen kans was het fort te nemen zonder geschut, beraadslaagden hoe zij het het beste konden aanpakken. Zij zagen dat alleen de hoge bomen die het fort bedekten waren omgehakt, en dat het fort vanaf de berg beschoten kon worden. Daarom maakten zij een weg om het geschut daarheen te brengen.

Deze berg is tamelijk hoog, en wanneer men bovenop staat, kan men het hele eiland rondom zien. Hij is vlak en rondom omgeven door rotsen, zodat hij ongenaakbaar is, behalve via één weg, die de Spanjaarden hadden aangelegd, zoals ik hierna zal vertellen.

De Spanjaarden hadden bij zich veel slaven en arbeiders, zoals mattates (halfbloeden) en Indianen. Deze lieten zij werken om een weg door de rotsen te maken en geschut op de berg te krijgen, om daar een batterij aan te leggen waarmee zij het fort, waarin de Fransen zich bevonden, konden beschieten en hen tot overgave dwingen.

Terwijl de Spanjaarden hiermee bezig waren, kregen de Fransen de gelegenheid om hun kameraden te waarschuwen en hulp te laten komen, wat ook gebeurde. De jagers, samen met degenen die zich op de kaapvaart ophiielden, verzamelden zich en landden 's nachts op Tortuga. Zij vonden een manier om van de noordzijde de berg te beklimmen, omdat zij daar goed bekend waren.

De Spanjaarden hadden met grote moeite twee stukken geschut op de berg gekregen om de volgende dag het fort te beschieten, en zij wisten niets van de komst van de Fransen. Maar 's morgens, terwijl de Spanjaarden bezig waren hun geschut in orde te brengen, kwamen de Fransen van achteren en dreven het grootste deel van de Spanjaarden van boven in de steilte naar beneden, waar zij hun nek en benen braken,

zodat niemand van hen het overleefde. De overigen sloegen zij dood, zonder kwartier te geven.

De andere Spanjaarden, die beneden waren en het geschreeuw hoorden, begrepen dat het boven op de berg misging. Zij gingen naar de zeekant en staken onmiddellijk over. De gouverneurs van het eiland Tortuga hebben zich altijd als eigenaars van het eiland gedragen, tot het jaar zestienhonderd vierenzestig, toen de Franse West-Indische Compagnie het in bezit nam en daar monsieur Ogeron als gouverneur aanstelde. Zij vestigden er hun kolonie, met hun gecommiteerden en dienaren, in de bedoeling om met de Spanjaarden enige handel te drijven, zoals de Hollanders in Curaçao doen.

Maar dat is niet gelukt; zij wilden met vreemde naties handelen, maar konden dat met hun eigen mensen niet doen. Want toen de Compagnie haar begin nam, kocht iedereen, zowel kapers, jagers als plantage-eigenaars, van de Compagnie, die alles op krediet leverde. Maar wanneer het op betalen aankwam, was niemand te vinden.

Daarom werd de Compagnie gedwongen haar bevelhebbers terug te roepen en gaf hun opdracht alles te verkopen wat zij konden. En zo hebben zij zich daaruit teruggetrokken. Wanhopig dat zij Tortuga ooit zouden kunnen veroveren.

Alle dienaren van de Compagnie werden verkocht, sommigen voor twintig en anderen voor dertig stukken van acht. Ik werd eveneens verkocht als dienaar van de Compagnie, en had precies het ongeluk dat ik terecht kwam bij de snoodste schurk van het hele eiland. Hij was ondergouverneur, of luitenant-generaal, en deed mij al het kwaad dat hij maar kon bedenken. Hij liet mij grote honger lijden, belette mij mijn vak uit te oefenen, en wilde dat ik mij voor driehonderd stukken zou vrijkopen, waarvoor hij mij dan vrijheid beloofde.

Uiteindelijk, door al het geleden ongemak, viel ik in een zware ziekte, en mijn meester, vrezend dat ik zou sterven, verkocht mij aan een chirurgijn voor zeventig stukken van acht.

Zodra ik begon te herstellen, had ik niets om mij te kleden behalve een oud hemd en een onderbroek. Mijn nieuwe meester was veel beter dan de eerste, want hij gaf mij kleding en alles wat ik nodig had. Toen ik hem een jaar had gediend, bood hij mij aan mij voor honderdvijftig stukken van acht vrij te laten, en hij wilde met de betaling wachten totdat ik het geld had verdiend.

Zodra ik vrij was, verkeerde ik in dezelfde toestand als Adam toen hij eerst geschapen werd: ik had niets. Daarom besloot ik mij bij de kapers of zeerovers aan te sluiten, waar ik ben gebleven tot het jaar zestienhonderd zeventig. Ik heb met hen verschillende tochten meegemaakt en vele belangrijke rooftochten uitgevoerd, zoals hierna beschreven zal worden.

Maar eerst zal ik iets vertellen over het eiland Hispaniola, om de nieuwsgierige lezer tevreden te stellen in alles wat opmerkelijk is voorgevallen in het westelijke deel van Amerika.

² De vermelding van “pacayes” is een fout in de oorspronkelijke tekst; deze vrucht komt niet voor op Tortuga of Hispaniola.

III. Beschrijving van het grote en vermaarde eiland Hispaniola.

Het eiland Hispaniola ligt grotendeels oost-west, op de hoogte van zeventien en een halve graad tot twintig graden noorderbreedte. Het heeft ongeveer driehonderd mijl in omtrek, honderd-twintig in lengte en ongeveer vijftig in breedte, op sommige plaatsen smaller.

Ik zal de lezer niet vermoeien met het verhaal van de ontdekking van dit beroemde eiland, aangezien iedereen weet dat in het jaar veertienhonderd tweeënegentig Christophorus Columbus werd uitgezonden door Don Ferdinand, koning van Spanje, en dat hij dit eiland heeft ontdekt, waarna het tot op heden door de Spanjaarden wordt bezeten.

Er staan verschillende steden op die door de Spanjaarden zijn gebouwd, evenals vele mooie dorpen. De hoofdstad hiervan is Sanct Dominicus, naar hem genoemd, en in de Spaanse taal Santo Domingo.

Deze stad ligt aan de zuidzijde van het eiland, op de hoogte van achttien graden en dertien minuten noorderbreedte, en ongeveer veertig mijl van de oostzijde van het eiland, genaamd Punta de Espada. De stad is rondom ommuurd en heeft een sterk kasteel dat de haven beschermt.

Er is een mooie haven waarin vele schepen kunnen liggen, beschut tegen alle winden behalve de zuidelijke. Rondom de stad liggen zeer mooie plantages waar allerlei vruchten groeien, naar de aard van het land.

De gouverneur van het eiland, die men de president noemt, verblijft daar. Vanuit deze plaats worden alle steden en dorpen van het eiland bevoorrad, want de Spanjaarden handelen in geen andere zeehaven dan deze. Het grootste deel van het volk dat daar woont, bestaat uit kooplieden en winkeliers.

De stad Santiago Caballero is toegewijd aan Sint-Jacob de Ridder en naar hem genoemd. Zij ligt in het binnenland, open en zonder muren, op ongeveer negentien graden noorderbreedte. De mensen die daar wonen zijn vooral jagers en plantage-eigenaars; de ligging is daarvoor zeer geschikt, en rondom liggen mooie weiden waar veel wild en tam vee zich ophoudt, zodat deze plaats zeer mooie huiden oplevert.

Aan de zuidzijde van de stad Santiago ligt een mooi dorp, genaamd El Cotuí, of Nuestra Señora de Alta Gracia, dat wil zeggen: Onze Lieve Vrouw van de Hoge Genade. Rond dit dorp liggen mooie landerijen waar veel cacao (of chocolade), gember, tabak en talk vandaan komen.

De Spanjaarden varen erheen om schildpadden te vangen die op het strand komen om hun eieren te leggen. Op dit eiland is verder niets noemenswaardigs te beschrijven: het is zanderig en levert veel pokhout. De Spanjaarden hebben er koeien en stieren op uitgezet om te fokken, maar toen de kapers daar kwamen, hebben zij alles verdelgd.

Aan de westzijde van de stad Santo Domingo ligt nog een mooi dorp, genaamd El Pueblo de Aço. De inwoners van dit dorp drijven handel met een ander dorp dat precies in het midden van het eiland ligt en San Juan de la Goave wordt genoemd. Het ligt aan de rand van een zeer grote weide, wel twintig mijl in omtrek, en vol wilde koeien en stieren.

In dit dorp wonen uitsluitend koe-vilders of jagers, en het grootste deel is van gemengd bloed: mensen die van zwarten en blanken afstammen worden mulatten genoemd; zij die van Indianen en blanken afstammen worden mestiezen genoemd; en zij die van zwarten en Indianen komen worden alcatraces³ genoemd. Er zijn daar nog meer van dergelijke mengvormen, want de Spanjaarden zijn zeer genegen tot de zwarte vrouwen, meer dan tot hun eigen vrouwen.

Uit dit dorp komt een grote hoeveelheid huiden en talk; verder wordt er niets geproduceerd, want de grond is te droog om bebouwd te worden.

Dit is alles wat de Spanjaarden op dit eiland bezitten: van Cabo Lobos tot San Juan de la Goave, tot aan Kaap Samaná aan de noordzijde, en aan de zeekant van het oostelijke uiteinde, genaamd Punta de Espada, tot Cabo Lobos.

De rest van het eiland wordt bezeten door de Franse boslopers en plantage-eigenaars.

Dit eiland is bovendien voorzien van zeer mooie havens. Van Cabo Lobos tot Cabo del Tiburón, het westelijke uiteinde van het eiland, liggen vier à vijf zeer mooie havens, die de havens van Engeland verre overtreffen, met prachtige landerijen, dalen en rivieren met het zuiverste water dat men in de hele wereld kan vinden. Er zijn ook mooie stranden waar de schildpadden aan land komen om hun eieren te leggen.

Van Cabo del Tiburón tot Cabo Doña María zijn er twee mooie havens; en van Cabo Doña María tot Cabo San Nicolás wel twaalf mooie havens; en van Cabo San Nicolás tot Punta de Espada wel twintig mooie havens. Elke haven heeft twee of drie mooie rivieren, waarin overvloedig vis te vinden is.

Aan de noordzijde van het eiland hebben verschillende steden en dorpen gelegen, maar deze zijn door de Hollanders verwoest, en de Spanjaarden hebben ze verlaten.

³ “Alcatraces” is een fout in de oorspronkelijke tekst; het woord betekent eigenlijk “pelikanen”. De bedoelde bevolkingsgroep is “zambos”, mensen van gemengd Indiaans-Afrikaanse afkomst.

IV. Van de vruchten, bomen en gedierten die op het eiland Hispaniola gevonden worden.

Het eiland Hispaniola is zeer vruchtbaar in allerlei vruchten. Men vindt er grote vlakten van vijf of zes mijl in omtrek, waarvan sommige geheel met zoete en andere met zure sinaasappelbomen bedekt zijn. Evenzo is het met de limoenbomen, maar deze zijn niet van dezelfde soort als die welke uit Spanje worden aangevoerd: de grootste zijn niet groter dan een flink kippenei en zijn zuurder.

Men vindt daar ook zeer grote vlakten met palmitobomen, die zeer hoog zijn en aangenaam om te aanschouwen. Deze bomen zijn ongeveer honderdvijftig tot tweehonderd voet hoog, zonder takken, en bovenaan hebben zij een kruin van dezelfde substantie en smaak als witte kool. Uit die kruin ontspringen de bladeren en het zaad.

Elke boom heeft niet meer dan twaalf bladeren, en elke maand valt er één blad af en groeit er een nieuw in de plaats. Het zaad komt eenmaal per jaar uit de kruin die, zoals ik zei, van smaak als kool is, en het is zeer goed om te eten. Wanneer het met vlees wordt gekookt, smaakt het even goed als witte warmoeskool. Het zaad dient ook tot voedsel voor de wilde zwijnen.

De bladstelen zijn ongeveer drie of vier voet breed en zeven of acht voet lang, dit zijn de grootste, en worden gebruikt om huizen mee te dekken en om gerookt vlees in te pakken (zoals ik hierna zal beschrijven). De stelen zijn aan de buitenkant groen en aan de binnenkant zeer wit, zodat men van het binnenste een soort vel kan schillen, ongeveer zo dik als perkament, waarop men net zo goed kan schrijven als op papier.

Bij regenachtig weer hoeft men in het bos niet nat te worden wanneer men deze bladeren kan bemachtigen; en bovendien dienen zij om water op te vangen om te drinken in tijden van nood, want men kan er emmers van maken waarin men water kan dragen, al gaan die niet langer mee dan zeven of acht dagen.

Deze bomen zijn zeer hard, en van binnen bevindt zich een bepaalde substantie die men met een mes kan snijden. Het hout is niet dikker dan drie of vier duim, en de bomen zijn ongeveer twee vadem dik en overal bijna even dik. Zij groeien in vlakke landen, in brak terrein.

Men kan van deze bomen ook wijn maken op de volgende manier: wanneer de boom is omgehakt, ongeveer drie of vier voet boven de wortel, maakt men boven in de stam een vierkante holte, waarin mettertijd langzaam de wijn indruipt. Deze wordt zo sterk dat men er dronken van kan worden.

Deze palmistebomen worden door de Fransen Palmiste franc genoemd.

Behalve deze palmistebomen zijn er nog vier andere soorten palmisten, die als volgt worden genoemd: Latanier, Palmiste épineux, Palmiste à vin en Palmiste à chapelet, ook wel Palmiste de montagne.

De palmiste die Latanier wordt genoemd, groeit niet zo hoog als de Palmiste à vin, hoewel hij dezelfde vorm heeft, behalve de bladeren, die de vorm hebben van een waaier en zeven of acht voet in omtrek zijn, met rondom punten van ongeveer een halve voet lang. Deze boom werpt zijn zaad zoals de andere hierboven genoemde bomen, maar het is groter en dikker en dient eveneens tot voedsel voor de wilden. De bladeren van deze boom worden uitsluitend gebruikt om huizen mee te dekken. Deze boom groeit zelden op goede grond, maar altijd in zanderige en rotsachtige plaatsen.

De Palmiste épineux wordt zo genoemd omdat hij van de wortel tot boven aan de bladeren vol doornen zit, die ongeveer drie of vier duim lang zijn. Een zekere natie van Indianen in het zuidelijke deel van Amerika gebruikt deze doornen om hun krijgsgevangenen te martelen, op de volgende manier: zij binden de gevangenen vast aan een boom, nemen deze doornen en maken aan elke doorn een poppetje van katoen, gedoopt in palmenolie, en steken dat in het vlees van de gevangene, zo dicht als de doornen aan de boom groeien. Daarna steken zij het in brand.

Wanneer de gevangene zingt, wordt hij beschouwd als een dapper soldaat die zijn vijanden te gering acht om hem pijn te doen; maar wanneer hij klaagt of kermt, wordt hij beschouwd als een lafhartig mens. Dit verhaal heb ik van een Indiaan die dit dikwijls aan zijn vijanden heeft gedaan; het is ook gezien door christenen die bij hen hebben gewoond.

Om ons verhaal te vervolgen: deze palmiste verschilt in hoogte niet van de Latanier, maar de bladeren zijn gelijk aan die van de Palmiste franc, behalve dat zij geen bladstelen hebben zoals de andere. Van deze palmiste wordt ook goede wijn gemaakt, op dezelfde manier als hierboven beschreven.

Deze palmiste werpt zijn zaad zoals de andere, maar het is een ander soort zaad: rond en zo dik als een duit. Van binnen heeft het een kern die zeer hard is en van smaak even goed als een Spaanse noot. Deze boom vindt men aan de zeekant op lage gronden.

De Palmiste à vin wordt zo genoemd omdat hij veel en goed sap geeft. Hij groeit niet hoger dan veertig of vijftig voet en heeft een wonderlijke vorm: onderaan, dicht bij de wortel tot ongeveer de helft of meer van de hoogte, is hij niet dikker dan drie of vier spannen; maar boven de helft, of de twee derde van de hoogte, is hij zo dik als een okshoofd.

Deze dikke bovenkant is gevuld met een bepaalde substantie, zoals in de koolkroon, maar zeer sappig en aangenaam van smaak. Wanneer dit sap gegist heeft, is het zo sterk als wijn.

Het sap wordt als volgt uitgeperst: wanneer de boom is omgehakt, wat gemakkelijk gaat, want men kan hem vellen met een groot mes dat machete wordt genoemd, van dezelfde vorm als een pasteibakkersmes, maakt men een vierkante opening in het midden van de dikke stam (die men de ton noemt). Men stampt de inhoud tot zij geheel zacht is geworden, en dan perst men het sap er met de handen uit.

Men vindt aan de boom zelf al het gereedschap dat men daarvoor nodig heeft: men zuivert het sap door de bladeren, en van de onderste bladeren maakt men vaten om de wijn in te doen, en ook om uit te drinken.

Deze boom draagt zijn vrucht net als de andere palmistebomen, maar van een andere vorm, en van kleur en dikte als kersen. Zij is ook goed om te eten, maar veroorzaakt een zere keel. Deze boom groeit op hoge en rotsachtige bergen.

De palmistebomen die Palmiste à chapelet worden genoemd, heten zo omdat de Spanjaarden rozenkransen of Paternosters maken van het zaad dat van deze boom komt, dat klein en zeer hard is. Deze palmisten groeien zeer hoog en dun, met weinig bladeren, op de toppen van de hoge bergen.

Op dit eiland worden ook grote en hoge bomen gevonden die een vrucht dragen zo dik als een gewone meloen (zoals die hier in het land groeit). In het midden heeft zij een pit zo groot als een hennenei, en het vruchtvlees is van kleur als een meloen, aan de buitenkant grauw, en van smaak als een abrikoos. De Fransen noemen deze vrucht ook abricots. De wilde zwijnen worden zeer vet van het eten van deze vruchten.

Men vindt ook andere bomen, van hetzelfde soort als een perenboom, die bepaalde vruchten dragen die cayemiete worden genoemd. Deze vrucht heeft de vorm van grote zwarte pruimen, en ook dezelfde kleur, en is vol sap als melk, dat zeer zoet van smaak is. Binnenin zitten vijf, en soms drie, pitten ter grootte van Turkse bonen. De wilde zwijnen eten deze vruchten eveneens, maar zij worden niet overal gevonden.

Er groeien daar ook grote bomen die een vrucht dragen die men genipas noemt. Deze boom wordt zo hoog als een kersenboom en heeft bladeren van dezelfde vorm, maar spreidt zijn takken zeer breed uit. De vrucht heeft de vorm van een slaapbol, maar is ongeveer zo dik als twee vuisten, grauw van kleur, en in het midden vol kleine pitten, met een vlies dat alleen de pitten omsluit.

Dit vlies is zeer scherp, zodat wanneer de vruchten met het vlies worden gegeten, zij verstopping veroorzaken en grote pijn bij de stoelgang. Wanneer de vrucht onrijp is en het sap wordt uitgeperst, wordt het zo zwart als roet; men kan er ook mee schrijven zoals op papier, maar na negen dagen verdwijnt het, en het papier blijft alsof er nooit iets op geschreven was.

Het hout van deze boom wordt gebruikt voor de bouw, omdat het stevig en mooi hout is. Het zou goed zijn om er schepen van te timmeren, want het houdt zich goed in het water.

Er zijn nog veel meer andere vruchtbomen, waarvan men de beschrijving bij verschillende auteurs kan vinden. Er groeien veel cederbomen, door de Spanjaarden cedros genoemd en door de Fransen acajou. Deze bomen zijn zeer geschikt om schepen van te bouwen en om kano's van te maken.

De kano's zijn vaartuigen die uit één enkele boom worden gemaakt, zonder enig binnenwerk behalve de zitbanken, en zij kunnen zeilen tegen de beste boot of sloep die daar te vinden is. De Indianen kunnen deze kano's maken zonder enig ijzeren gereedschap.

Zij doen dit als volgt: zij branden de bomen bij de wortel af en weten het vuur zo te beheersen dat het niet verder brandt dan zij willen. Wanneer de boom is gevallen, maken zij er een groot vuur op en staan er rondom met water om het te doven. Anderen hebben stenen bijlen en schrapen het verbrande hout weg, en weten zo de

kano haar vorm te geven. Met deze kano's kunnen zij twintig, tachtig ja zelfs honderd mijl zeewaarts roeien.

Men vindt daar grote hoeveelheden andere bomen, zowel vruchtbomen als bomen die geschikt zijn voor de bouw van huizen en schepen, zoals de mapou-boom, acoma, eikenboom, brésillette of stockvis-hout, de mancinille-boom, de boom die gom-elemi levert, en grote hoeveelheden pokhout, evenals andere medicinale bomen zoals lignum-aloes, de drie soorten sandelhout, cassia-hout, en ook de Radix China, hoewel die niet zo goed is als die uit Oost-Indië. Ook roco zou daar goed kunnen groeien.

De mapou is een boom die zeer dik wordt en ook wordt gebruikt om kano's van te maken, maar hij is niet zo goed als acajou of ceder, want dit hout is zeer sponsachtig en wordt in korte tijd zwaar door het water dat erin trekt.

Het hout dat acoma wordt genoemd, is een zeer zwaar hout, van kleur gelijkend op palmenhout zoals dat hier in het land wordt gebruikt. Het is zeer geschikt voor timmerwerk en om wicken voor suikermolens van te maken, omdat het zeer hard is.

De eikenboom wordt gebruikt voor timmerwerk aan huizen, maar hij zou zeer geschikt zijn om schepen van te bouwen, want dit hout is zeer duurzaam in water en, wat nog belangrijker is, het wordt niet aangetast door de zeevormen, zoals andere houtsoorten wel worden.

Het brésillette-hout is hier goed bekend en wordt stockvishout genoemd. Het is zeer geschikt en wordt ook veel gebruikt voor het verven. Het groeit daar in grote hoeveelheden aan de zuidkant van het eiland, op een plaats genaamd Jackmel, en nog op een andere plaats genaamd Jaquine. Deze twee plaatsen zijn geschikt voor het binnenlopen van grote schepen.

De mancinilleboom groeit aan de zee kant, zodat de takken over het water hangen. Hij draagt een vrucht die in vorm lijkt op de reinette-appel. Deze vrucht is echter zeer vergiftig: zodra iemand ervan eet, wordt hij branderig en dorstig, verandert van kleur, wordt krankzinnig en sterft daarna. Wat nog erger is: de vissen die van deze vrucht eten, zijn eveneens vergiftigd.

Deze boom geeft een sap dat lijkt op het melksap dat uit vijgenbomen komt, en wanneer iemand het aanraakt, ontstaan er blaren alsof de huid verbrand is, wat grote

pijn veroorzaakt. Het is mij overkomen dat ik een takje van deze boom gebruikte om de muskieten van mijn gezicht te verjagen, en de volgende dag was mijn gezicht zeer ontstoken en vol blaren; ik kon drie dagen lang niet zien.

Aan het strand groeien ook bepaalde bomen die een vrucht dragen als damastpruimen, eveneens met een pit zoals die pruimen. Er zijn twee soorten: witte en zwarte. De wilde zwijnen komen naar het strand wanneer deze bomen vrucht dragen, eten ervan en worden er zeer vet van. Deze bomen groeien in het zand en spreiden hun takken over de grond; zij worden niet hoger dan kreupelhout zoals dat op de duinen hier te lande groeit. De Spanjaarden noemen deze bomen icacos.

Er zijn ook andere vruchtbomen, abrikozenbomen genoemd, die vrucht dragen wanneer de icacos-bomen geen vruchten meer geven. Deze soort bomen zijn zeer hoog en dik, met bladeren als die van een perenboom. De vruchten zijn zo groot als een meloen, met in het midden een pit ongeveer zo groot als een ei. Het vruchtvlees is geel en ongeveer zo stevig als dat van een meloen, met een aangename geur en smaak. De Franse koks eten deze vrucht bij het vlees, in plaats van brood.

Nadat wij een korte beschrijving hebben gegeven van de bomen en vruchten die op het eiland Hispaniola groeien, zullen wij hier ook spreken over het ongedierte dat daar voorkomt, hoewel er op het hele eiland geen giftige dieren worden gevonden.

Toch zijn er drie soorten muggen die de mensen zo plagen dat men het nauwelijks kan verdragen, vooral de nieuw aangekomenen.

De eerste soort muggen is zo groot als de muggen die wij hier te lande in de zomerdag hebben. Zij komen op het lichaam en zuigen het bloed totdat zij zo vol zijn dat zij niet meer kunnen vliegen. In de plaatsen waar zij zo overvloedig zijn, is men genoodzaakt een takje van een boom te nemen en voortdurend heen en weer te bewegen, zoals een koe met haar staart om de vliegen te verjagen. Zij plagen de mensen vooral 's morgens en 's avonds, en het meest hinderlijke is het gezoem dat zij aan de oren maken, dat men nauwelijks kan verdragen. Deze muggen worden door de Spanjaarden mosquitos genoemd en door de Fransen maringuins.

De tweede soort muggen is een zekere soort die niet groter is dan zandkorrels en geen geluid maakt, zodat zij nog erger zijn dan de mosquitos. Zij kunnen door het linnen heen kruipen. De jagers die in het bos zijn, smeren hun gezicht in met varkensreuzel

om zich van dit lastige gespuis te bevrijden. 's Avonds branden zij tabak in hun tenten, anders zouden zij niet kunnen rusten. Hun tijd is 's morgens en 's avonds en de hele nacht; maar overdag is men ervan vrij, zolang het maar een beetje waait, want de minste koelte drijft ze weg.

De derde soort mosquitos is van de grootte van mosterdzaad en rood van kleur. Zij steken niet, maar bijten een stukje huid af, zodat er een korstje achterblijft op de plaats waar zij gebeten hebben. Het gezicht zwelt daar zo van op dat een persoon er geheel mismaakt door wordt. Zij duren de hele dag, van zonsopgang tot zonsondergang, maar 's nachts is men ervan vrij. Deze worden door de Spanjaarden calarodes genoemd en door de Fransen rogados.

Er is ook een zeker soort ongedierte, van kleur en vorm als een keverlarve, maar wat dikker en langer. Zij hebben twee puntjes aan het hoofd die 's nachts licht geven, zodat wanneer zij met drie of vier bij elkaar in een boom zitten, men zou denken dat het vuur is. Ik heb er drie in een tent gehad, en ik kon gemakkelijk door het licht dat zij gaven in een boek lezen. Ik heb geprobeerd deze vliegen mee naar Europa te brengen, maar zij zijn in de kou gestorven; en zodra zij dood zijn of geplet worden, verdwijnt het licht onmiddellijk. Dit ongedierte wordt door de Spanjaarden moscas de fulgo³ genoemd.

Er zijn ook veel van die vliegen die men krekels noemt; wanneer iemand voorbijgaat, krijsen zij totdat zij barsten.

Er zijn ook allerlei kruipende dieren zoals slangen, maar niet giftig. Zij doen alleen schade aan de kippen, duiven en andere vogels die zij te pakken kunnen krijgen. Andere soorten zijn zeer nuttig om een huis van ratten en muizen te zuiveren; zij zijn zo sluw dat zij piepen als een rat die geknepen wordt, om de ratten des te beter te lokken. Zij knagen geen botten, maar zuigen eerst het bloed uit alle dieren en slikken daarna het hele lichaam in, dat zo lang in hun lijf blijft tot het geheel verrot is.

Er is nog een andere soort kruipend gedierte dat vliegevangers wordt genoemd. Zij leven van de vliegen die zij vangen en doen verder geen kwaad. Er zijn veel landschildpadden die zeer goed zijn om te eten en die zich ophouden in poelen en waterrijke plaatsen.

Er zijn ook zeer veel rupsen in de tijd van de tabak. Wanneer zij in een akker tabak komen, kan die later nauwelijks nog schoon gemaakt worden. Soms is men gedwongen alle tabak af te snijden en weg te werpen. Zij zijn groen en zo dik als een vinger.

Er zijn ook spinnen die zeer afschrikwekkend zijn: hun lichaam is zo groot als een ei, en hun poten zijn zo groot als die van een kleine krab, en overal ruw behaard. Zij hebben vier tanden die zwart zijn en zo groot als de tanden van een klein konijn, en zij bijten zeer fel, maar toch niet giftig. Zij houden zich op in de daken van de huizen en in het riet langs het water.

Er zijn ook duizendpoten, die men in het Latijn scolopendra noemt, evenals scorpioenen, maar zonder gif. Want wanneer iemand door een scorpioen wordt gestoken, hoeft men daar geen enkel middel tegen te gebruiken: het zwelt eerst op en daarna verdwijnt het vanzelf. Zo is er op dit hele eiland geen enkel dier dat door gif schadelijk kan zijn voor de mens.

Terwijl wij hier bezig zijn over het ongedierte te spreken, zullen wij ook spreken over de cayman, een soort krokodil die op dit eiland in grote aantallen voorkomt en van een wonderlijke lengte en dikte is. Men heeft er gevonden van zes-en-zeventig voet lang en twaalf voet dik.

Deze dieren gebruiken een wonderlijke sluwheid om hun voedsel te zoeken: zij liggen en drijven op het water in de mondingen van de rivieren, alsof zij een verrotte boomstam zijn die op het water drijft. Zij houden zich meestal aan de waterkant, en wanneer er een wild zwijn of een wilde koe komt drinken, weten zij die te grijpen, trekken hen naar de bodem en doen hen verdrinken.

Om meer kracht te hebben om dit te doen, slikken zij honderd pond of twee stenen in, want zij zijn zo licht dat zij anders de bodem niet zouden kunnen bereiken. Wanneer zij een dier naar de bodem hebben gehaald, laten zij het drie of vier dagen liggen voordat zij het eten, want zij kunnen er niet in bijten tenzij het half vergaan is.

Wanneer de koks huiden te drogen hebben op het veld, in de buurt van wateren waar deze dieren zich ophouden, komen zij en slepen de huiden in het water naar de bodem, leggen er stenen op en laten ze daar zo lang liggen tot het haar ervan af is. Dit heb ik zelf gezien.

Hier zal ik enkele opmerkingen schrijven die ik over de cayman heb gemaakt. Sommige schrijvers hebben erover geschreven, maar ik weet niet of zij dezelfde ervaring ermee hebben gehad als ik.

Een eerbaar man heeft mij verteld dat hij eens in een rivier was om zijn tent te wassen, en dat er een cayman naar hem toe kwam, die de tent greep en naar de bodem trok. Deze man, die nieuwsgierig was om te zien wat het dier daarmee wilde doen, liet de tent tot het uiteinde volgen en maakte zich gereed om haar achterna te gaan.

Hij nam daarom een scherp mes in zijn mond en hield de tent zo stevig vast als hij kon, maar hij kon haar niet houden, zodat de cayman hem mee naar de bodem trok. Toen de cayman de tent daar losliet, viel hij de man aan en trapte hem met zijn poten om hem te doen verdrinken.

Het was een heldere bodem, zodat de man precies kon zien wat de cayman deed. Toen hij niet langer onder water kon blijven, stak hij de cayman met het mes onder in zijn buik, waarop het dier hem onmiddellijk losliet en van de wond stierf.

De man haalde hem boven en vond in zijn buik meer dan honderd pond stenen, allemaal kleine stenen ongeveer zo groot als een vuist.

Deze dieren kunnen zich niet verbergen, want al kan men ze niet zien, men kan ze ruiken: zij hebben een zeer sterke muskusgeur. Zij hebben klieren tussen huid en vlees die gemuskeerd zijn: twee aan de keel, twee onder de voorpoten en twee tussen de achterpoten. De jagers bewaren deze klieren om ze naar Europa te brengen en te verkopen.

De caymannen worden uit eieren voortgebracht. Zij leggen eenmaal per jaar, ongeveer in de maand mei, hun eieren in het zand aan het strand en dekken die weer toe met hun poten, waarna zij in het zand uitbroeden.

Hun eieren hebben de vorm van ganzeneieren; de schaal is ongelijk, en van binnen zijn zij met dooier en wit als vogeleieren gevuld, en zij zijn goed van smaak. Wanneer de eieren van de cayman zijn uitbroed, kruipen de jongen eruit als jonge kuikens, gaan meteen het water in en blijven de eerste negen dagen boven drijven.

De moeder, om hen te beschermen tegen de vogels die daar rondzwerven, slikt de jongen in. Overdag, wanneer het mooi weer is, gaat zij op het zand in de zon liggen;